

नेपाल कानून आयोग
सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५(३) र
सूचनाको हक सम्बन्धी नियमावली, २०६५ को नियम ३ बमोजिम सार्वजनिक गरिएको विवरण

आ.व. २०७९/०८० (२०७९ श्रावण १ गते देखि असोज मसान्तसम्म)

१. नेपाल कानून आयोगको गठन

कानूनको तर्जुमा, संहिताकरण तथा प्रचलित कानूनको संशोधन, एकीकरण र पुनरावलोकन गर्ने तथा कानून र न्याय सम्बन्धी विषयमा अध्ययन र अनुसन्धान गर्ने उद्देश्यले लागू भएको नेपाल कानून आयोग ऐन, २०६३ मिति २०६३/९/३० देखि प्रारम्भ भएको हो । ऐनको दफा ४ अनुसार आयोगको गठन देहाय बमोजिम रहेको छः-

- (क) सर्वोच्च अदालतको न्यायाधीश भइसकेको वा हुने योग्यता पुगेका व्यक्तिहरू मध्येबाट नेपाल सरकारले नियुक्त गरेको व्यक्ति – अध्यक्ष
- (ख) नेपाल न्याय सेवाको राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको पदमा रही काम गरिसकेको वा वरिष्ठ अधिवक्ता वा अधिवक्ताको हैसियतले कम्तीमा पन्ध्र वर्ष कानून व्यवसायीको रूपमा काम गरेको वा कानूनको अध्यापन, अनुसन्धान, तर्जुमा वा कानून वा न्यायको क्षेत्रमा कम्तीमा पन्ध्र वर्षको अनुभव हासिल गरेका व्यक्तिहरू मध्येबाट नेपाल सरकारले नियुक्त गरेको व्यक्ति – उपाध्यक्ष
- (ग) खण्ड (ख) बमोजिमको योग्यता पुगेका व्यक्तिहरू मध्येबाट नेपाल सरकारले मनोनीत गरेको कम्तीमा एक जना महिला रहने गरी बढीमा तीन जना – सदस्य
- (घ) सचिव, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय – सदस्य
- (ङ) सचिव (कानून), प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय – सदस्य
- (च) नायव महान्यायाधिवक्ता, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय – सदस्य
- (छ) सचिव – सदस्य-सचिव

२. हाल कार्यरत आयोगका पदाधिकारीहरू

- (क) श्री जागेश्वर सुवेदी, नेपाल कानून आयोग – अध्यक्ष
- (ख) प्रा.डा. लक्ष्मीप्रसाद मैनाली, नेपाल कानून आयोग – उपाध्यक्ष
- (ग) श्री उदय राज सापकोटा, सचिव, कानून न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय – सदस्य
- (घ) श्री धनराज ज्ञवाली, सचिव, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय – सदस्य
- (ङ) श्री कृष्णजिवी घिमिरे, नायव महान्यायाधिवक्ता, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय – सदस्य

३. आयोगको संगठनात्मक संरचना

आयोगवाट सम्पादन हुने काम कारवाहीलाई व्यवस्थित तथा प्रभावकारी रूपमा सम्पादन गर्न आयोगमा प्रशासन र तर्जुमा तथा अनुसन्धान गरि दुई महाशाखा रहेका छन् । आयोगमा हालको संगठन संरचना अनुसार कुल ३३ स्वीकृत दरबन्दी रहेको छ, जुन यस प्रकार छः-

- सचिव (विशिष्ट श्रेणी) न्याय सेवा –१,
- सह-सचिव (रा. प. प्रथम श्रेणी) न्याय सेवा, कानून समूह –२,
- उप-सचिव(रा. प. द्वितीय श्रेणी) न्याय सेवा, कानून समूह –२,
- शाखा अधिकृत (रा. प. तृतीय श्रेणी) न्याय सेवा, कानून समूह –५,
- लेखा अधिकृत (रा. प. तृतीय श्रेणी) प्रशासन सेवा, लेखा समूह –१,
- कम्प्युटर ईन्जिनियर (रा. प. तृतीय श्रेणी) विविध सेवा –१
- नायव सुब्बा (रा. प. अनं. प्रथम श्रेणी) न्याय सेवा, कानून समूह –५,
- नायव सुब्बा (रा. प. अनं. प्रथम श्रेणी) प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूह –३,
- कम्प्युटर अपरेटर, विविध सेवा –१
- खरिदार (रा. प. अनं. द्वितीय श्रेणी) न्याय सेवा, कानून समूह –४,
- हलुका सवारी चालक, श्रेणी बिहिन, ईन्जि. सेवा –३
- कार्यालय सहयोगी, श्रेणी बिहिन, प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूह –४
- स्वीपर, श्रेणी बिहिन, प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूह – १

४. आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार

नेपाल कानून आयोग ऐन, २०६३ को दफा १० मा व्यवस्था गरिए अनुसार आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम रहेकोछः-

- (क) नयाँ कानून बनाउने वा विद्यमान कानूनमा संशोधन गर्ने सम्बन्धमा वा कानून तथा न्याय सम्बन्धी समसामयिक विषयमा अध्ययन तथा अनुसन्धान गर्ने, गराउने,
- (ख) कानूनको संहिताकरणका लागि आवश्यक संहिताको मस्यौदा तयार गरी नेपाल सरकार समक्ष पेश गर्ने,
- (ग) प्रचलित कानूनमा एकीकरण वा पुनरावलोकन गर्ने तथा सो सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई आवश्यक सुझाव दिने,

- (घ) नयाँ कानून निर्माण गर्ने र आवश्यकता अनुसार प्रचलित कानूनमा संशोधन गर्ने सम्बन्धमा व्याख्यात्मक टिप्पणी सहितको मस्यौदा नेपाल सरकार समक्ष पेश गर्ने,
- (ङ) हाल प्रयोग नभएका, एक आपसमा बाझिएका, असमान, विभेदजन्य, मानव अधिकार विरुद्धका तथा कार्यान्वयन हुन नसकेका कानूनको बारेमा अध्ययन गरी त्यस्तो कानून खारेज, संशोधन वा पुनरावलोकन गर्ने सम्बन्धमा नेपाल सरकार समक्ष सुझाव पेश गर्ने,
- (च) अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि, सम्झौताका प्रावधानलाई आवश्यकता अनुसार प्रचलित कानूनमा समावेश गर्न नेपाल सरकारलाई मस्यौदा वा सुझाव दिने,
- (छ) कानूनको तर्जुमा, संहिताकरण, एकीकरण, पुनरावलोकन, सुधार र विकास गर्ने सम्बन्धमा आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकाय वा संस्थासँग परामर्श, छलफल तथा अन्तरक्रिया गर्ने वा सो सम्बन्धमा सम्बन्धित निकाय वा संस्थासँग सहकार्य गर्ने,
- (ज) विशेष किसिमका कानूनको अध्ययन र अनुसन्धान तथा मस्यौदा तर्जुमा गर्नको लागि विशेषज्ञको सेवा प्राप्त गर्ने,
- (झ) कानून निर्माण प्रक्रियामा आवश्यकता अनुसार जनधारणा र राय सुझाव संकलन गर्ने,
- (ञ) कानूनको मस्यौदालाई परिमार्जन गर्ने सिलसिलामा आवश्यकता अनुसार गोष्ठी, सेमिनार तथा अन्तरक्रिया जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- (ट) अन्य मुलुकका कानून आयोग तथा कानून तर्जुमा गर्ने निकायहरूसँग सम्पर्क गरी आवश्यक जानकारी तथा सूचनाहरू आदान प्रदान गर्ने,
- (ठ) सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त अनुरूप कानून भए नभएको विषयमा अध्ययन गर्ने तथा सो अनुरूप भएको नदेखिएमा कानून तर्जुमा, खारेज तथा पुनरावलोकन गर्ने सम्बन्धमा नेपाल सरकार समक्ष मस्यौदा पेश गर्ने,
- (ड) आयोगको वार्षिक कार्यक्रम तयार गर्ने,
- (ढ) नेपाल सरकारले तोकेको तथा आयोगले आवश्यक सम्झेको कानून तथा न्यायसँग सम्बन्धित अन्य कामहरू गर्ने ।

५. सेवा प्राप्त गर्दा लाग्ने दस्तुर र अवधि

नेपाली नागरिकले कानून बमोजिम सूचना माग गर्न आएमा प्रचलित कानून बमोजिम लाग्ने दस्तुर बाहेक अन्य कुनै दस्तुर लाग्दैन ।

६.सम्पादन गरेको मुख्य कामको विवरण

क. चार वटा विधेयक तर्जुमाको लागि वार्षिक कार्यक्रम स्वीकृत भएकोमा आ.व. २०७९/०८० मा देहाय बमोजिमका दुई वटा विधेयकको मस्यौदा हुँदै गरेको:

१. रासायनिक पदार्थको सुरक्षित प्रयोग, नियमन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी विधेयक र
२. जवरजस्ती करणी लगायतका यौनजन्य हिंसा विरुद्धका कानूनको हदम्याद सम्बन्धी विधेयक।

ख. विभिन्न कानूनहरूको अध्ययन अनुसन्धान:-

१. नेपालको संविधानको अनुसूचीमा उल्लिखित साझा अधिकारको विषयमा कानून निर्माणको आवश्यकता सम्बन्धी अध्ययन,
२. गाँजा तथा गाँजाजन्य पदार्थ (नियमन) सम्बन्धी अध्ययन,
३. सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी कानूनको एकीकरण सम्बन्धी अध्ययन,
४. मध्यस्थता ऐन, २०५५ को संशोधन सम्बन्धी अध्ययन,
५. दोहोरोपन (Overlapping) भएका कानूनी व्यवस्थाको अध्ययन,
६. अभौतिक मुद्रा (Cryptocurrency) सम्बन्धी कानूनको आवश्यकता अध्ययन,
७. उपभोक्ता सम्बन्धी कानूनको एकीकरण सम्बन्धी अध्ययन र
८. उर्जा दक्षता तथा संरक्षण सम्बन्धी अध्ययन।

(ग) कानूनी शब्दकोष (नेपाली-अङ्ग्रेजी- नेपाली) को शब्द संकलन तथा सम्पादन समिति र निर्देशनात्मक समिति गठन भई कार्य सम्पादन भइरहेको।

(घ) आ.व. २०७९/८० मा सात वटा अन्तरक्रिया तथा गोष्ठी गर्नकोलागि वार्षिक कार्यक्रम स्वीकृत भएको छ । जसमध्ये, बालविवाह तथा घरेलु/लैंगिक हिंसा विषयमा निम्नानुसारका जिल्लामा तीन वटा कानूनी सचेतना सम्बन्धी अन्तरक्रिया तथा गोष्ठी कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ:-

१. मिति २०७९/०५/२९ गते मधेश प्रदेशको महोत्तरी जिल्लास्थित श्री लचमु माध्यमिक विद्यालय,
२. मिति २०७९/०५/३० गते मधेश प्रदेशको धनुषा जिल्ला जलेश्वरस्थित श्री तपसीबाबा माध्यमिक विद्यालय र
३. मिति २०७९/०५/३० गते मधेश प्रदेशको सिरहा जिल्ला बन्दीपुरस्थित श्री नेपाल राष्ट्रिय फुलकुमारी महतो माध्यमिक विद्यालय ।

७. सूचना अधिकारी, प्रवक्ता र प्रमुखको नाम, पद र सम्पर्क नम्बर

- सूचना अधिकारी: उप सचिव, श्री राजन नेपाल मोबाईल नं. ९८४१३६०२०८
- प्रवक्ता: सह सचिव, श्री पाराश्वर ढुङ्गाना मोबाईल नं. ९८६१६०१०९०
- प्रमुख: सचिव, श्री लीला देवी गडतौला (निरौला)

८. आर्थिक खर्च तथा आर्थिक कारोवार सम्बन्धी अद्यावधिक विवरण:

आ.ब. २०७९/०८० को असोज मसान्तसम्म बिनियोजित रकम तथा खर्चको विवरण

बजेट उप शीर्षक	बजेट शीर्षक	बिनियोजन बार्षिक बजेट (रु हजारमा)	कूल खर्च (रु हजारमा)
३११०११३	चालु	३५९००/-	९५८७/-
३११०११४	पूँजीगत	२०००/-	-

९. आयोगको वेबसाईट र सो को विवरण

- आयोगको वेबसाईट www.lawcommission.gov.np रहेको छ । उक्त वेबसाईटमा मौजुदा कानून, पुराना कानून, मस्यौदा विधेयक र आयोगका गतिविधिहरु राखिएका छन् ।
- Kanun Aayog नामको मोबाइल एप्स (Mobile APPs) निर्माण गरी संविधान तथा प्रचलित कानूनहरु मोबाइलबाटै हेर्न र पढ्न सकिने व्यवस्था मिलाइएको छ ।

१०. आयोगको ठेगाना र सम्पर्क नं.

- नेपाल कानून आयोग,
अन्तराष्ट्रिय सम्मेलन केन्द्र, नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं ।
- फोन नं.: ०१-४४८११९७, १-४४८१०४३, ०१-४४८१०५९
- फ्याक्स नं.: ०१-४४८१७०४
- Email: info@lawcommission.gov.np
- Facebook: <https://www.facebook.com/Nepal-Law-Commission>
- Twitter: Nepal Law Commission@ nepal_law